

ONÖDIG RUNDGÅNG Åtta av tio tvåbarnsfamiljer är nettobetalar till transfereringssystemen. Något är fel när samtliga bidrag går till att betala den skatt som finansierar bidragen, skriver Robert Gidehag, vd i Skattebetalarnas Förening.

Mest nitlotter i bidragstombolan

De omfördelade effekterna av skatte- och bidragssystemen är ganska små visar en omfattande statistisk undersökning som Skattebetalarnas Förening låtit göra. De flesta hushåll betalar själva de bidrag de får tillbaka. Endast ett fåtal är nettovinnare i systemet och då till priset av höga margineffekter som gör det mycket svårt att komma ur sitt oförmånliga läge genom egen ansträngning.

Mindre känt är sannolikt att nivån på bidragen till dem med låga inkomster varierar kraftigt vilket skapar ett stort godtycke vad gäller bidragssystemens omfördelade effekt. För utsatta grupper kan dagens transfereringssystem faktiskt liknas vid ett lotteri.

När det gäller diskussioner om fördelningssystem och effekter av välfärdsstaten har den så kallade Gini-koefficienten kommit att bli det mått som nästan all debatt och analys utgår ifrån.

Sverige har ett internationellt sett lågt värde på denna, vilket tas till intäkt för att den svenska välfärdsstaten skapar en omfattande omfördelning för alla. Detta mått beskriver dock bara hur det ser ut på makronivå, inget om resultatet för enskilda individer och hushåll. Det säger heller inget om möjligheten att uppnå samma omfördelning men med lägre margineffekter och skatter.

Ett enkelt och konkret sätt att ta reda på effekterna av välfärdsstaten på mikronivå är att för olika grupper räkna ut hur mycket som betalas in i skatt och sedan jämföra det med hur mycket som de olika grupperna får i bidrag. Skattebetalarnas Förening har utfört sådana beräkningar baserade på den så kallade LINDA-databasen från SCB. Vi har selekterat ut tre hushållstyper och sedan följt dessa under en tioårsperiod.

För att rättvisande kunna beräkna ett netto av skatter och bidrag har vi sedan beräknat en skattevariabel som motsvarar den del av skatten som betalas till just bidragssystemen. Därmed kan vi bortse från den offentliga konsumtionen och enbart fokusera på transfereringssystemen.

Genomsnittsfamiljen får 1,1 miljoner i bidrag under en tioårsperiod. Men det räcker bara till knappt 60 procent av den skatt som familjen betalar för att finansiera bidragen, visar en ny rapport från Skattebetalarnas Förening.

FOTO: HASSE HOLMBERG

En genomsnittlig familj med två vuxna och två barn (samtliga fyra bor tillsammans och barnen är under 18 år hela perioden) betalar 3,3 miljoner kronor i skatt under tio år. Det är mer än vad familjen lägger på mat, boende, kläder/skor, hemmet/inredning, bil och fritidsaktiviteter tillsammans. Av dessa skatter går 1,9 miljoner till bidragssystemen. Under samma period har familjen fått cirka 1,1 miljon i bidrag. Samtliga bidrag har alltså gått till att betala den skatt som finansierar bidragen.

Totalt finner vi att åtta av tio tvåbarnsfamiljer är nettobetalar av skatt till transfereringssystemen! Notera att detta gäller under den period då familjen har störst försörjningsbörda.

Helt i onödan görs alltså barnfamiljerna beroende av bidrag. För ett samhälle har det enorm betydelse om åtta av tio familjer känner att de står på egna ben och försörjer sig själva genom sitt arbete eller om alla känner att de är beroende av statliga bidrag för att få ekonomin att gå ihop. I förlängningen skapar detta en fördömande mentalitet där allt fler vänjs av vid att själva utfor-

ma sina liv och istället lärs att ständigt ropa efter mer bidrag till den egna gruppen.

Även när det gäller ensamstående med barn är rundgången stor. Cirka 30 procent av dessa hushåll har under en tioårsperiod betalat lika mycket eller mer i skatt till bidragssystemen som de har fått i bidrag.

Givetvis finns grupper där skatte- och bidragssystemen faktiskt skapar omfördelning. En sådan grupp är ensamhushåll som under lång tid haft en låg marknadsinkomst (högst 60 procent av medianinkomsten). En genomsnittsindivid i denna grupp har under en tioårsperiod fått en knapp miljon mer i bidrag än vad vederbörande betalat i skatt. Liknande fördelningseffekter gäller för cirka hälften av de ensamstående med barn.

Ett system som fokuserat enbart på denna omfördelning hade emellertid kunnat undvika den omfattande rundgången för olika grupper med ett lägre totalt skattetryck som följd.

Vårt att notera är också att denna om-

fördelning sker till ett högt socialt pris – nämligen i princip 100-procentiga margineffekter. För den svagaste gruppen, de ensamstående med 60 procent av medianinkomsten, är det till och med så att den disponibla inkomsten tenderar att sjunka ju mer dessa personer tjänat på arbetsmarknaden! Möjligheten att genom eget arbete ta sig ur fattigdomsfällan är mycket liten.

Det kanske allvarligaste är det närmast totala godtycke som gäller för hur bidragen fördelas. Två personer med samma arbetsinkomst under tioårsperioden kan ha fått väldigt olika summor i bidrag. Några har cirka 150 000 kronor per år att disponera medan andra får nöja sig med knappt 30 000.

Effekten kvarstår om vi istället undersöker hur mycket skatt som betalats in. En låginkomsttagare som under tioårsperioden betalat in cirka 100 000 kronor mer i skatt jämfört med en annan låginkomsttagare kan ha fått drygt 800 000 mer i bidrag! Träffsäkerheten i systemet kan alltså sägas vara ganska dålig om målet är att erbjuda alla en rimlig standardnivå oavsett egen försörjningsförmåga.

En förklaring till detta kan vara att systemen är utformade för att omfatta hela befolkningen och därför mindre lämpade att hantera uppgiften att ge stöd till de verkligt behövande. Ett mindre system mer skräddarsytt för uppgiften skulle kunna vara mer framgångsrikt.

Det krävs en genomgripande reform av transfereringssystemen i syfte att uppnå lägre skatter, lägre bidragsberoende och minskad rundgång samtidigt som de i verkligt behov av ekonomiskt stöd får tillgång till detta på ett enkelt och rättvist sätt.

Ett bra första steg vore att söka politisk enighet kring den enkla principen att ingen ska behöva bidrag för att ha råd att betala sin skatt.

ROBERT GIDEHAG

vd Skattebetalarnas Förening

SvD.se

Diskutera artikeln.

• svd.se/brannpunkt

REPLIK | Dietisternas roll och fett i maten

Viktminskning bara genom färre kalorier

Äter man mindre än man förbrukar minskar vikten. Enligt SBU (Fetma – problem och åtgärder, en systematisk litteraturöversikt 2002): "All behandling som ger negativ energibalans, det vill säga förbrukningen av energi (kalorier) överstiger tillförseln via maten, leder till viktminskning. Om förbrukningen är lika stor som intaget förblir kroppsvikten konstant. Detta är absolut naturvetenskapligt grundade sanningar som inte behöver bevisas ytterligare."

Christer Enkvist utnyttjar i inlägg (SvD 070202) rollen som medicinsk rådgivare i läkemedelskommittén i Västra Götalandsregionen genom att ifrågasätta såväl gällande rekommendationer som en hel kår. Detta utan dokumenterad kunskap inom nutrition.

Randomiserade, kontrollerade studier av låg-kolhydratkost för viktminskning, har visat samma effekt som kontrollkost. Några

hade dock få deltagare vilket begränsar generaliserbarheten, vidare saknas långtidsuppföljning av de hälsomässiga effekterna. Övergripande analyser visar samstämmigt att det inte är frånvaro av kolhydrater i sig som ger viktminskning utan färre kalorier.

Att enbart motion inte leder till viktminskning är gammal kunskap. Ökad fysisk aktivitet har hälsomässiga fördelar och är viktig i kombination med ändrade matvanor både för att reducera och bibehålla lägre vikt.

Den nutritionsbehandling dietister tillämpar vid fetma grundas på vetenskap och är inget vi hittat på. Litteraturen ger heller inga signaler om något "paradigmskifte" som Enkvist gör gällande. Sjukvården måste hålla sig till vetenskap och beprövad erfarenhet. Den medicinska nutritionsbehandlingen av fetma är inget undantag.

Dietisters roll i fetmabehandling har

Brännpunkt 2/2: Christer Enkvist framför sin kritik mot viktminskningsråd.

SvD.se

Läs hela artikeln och fler repliker.

• svd.se/brannpunkt

påvisats i flera stora studier som den finska DPP (Diabetes Prevention Project) och den amerikanska DPS (Diabetes Prevention Study), publicerade i den ansedda New England Journal of Medicine.

Enkvists teorier om viktminskning refererar till Brillat-Savarin (1826) och Ebstein (1854), vilket med önskvärd tydlighet visar på bristande vetenskapliga orientering inom området.

Som patient skall man inte utelämnas åt godtyckliga idéer, utan kunna förlita sig på att vården som erbjuds bygger på vetenskaplig grund. Nutritionsbehandling utgör inget undantag. Dietister fick i februari 2006 legitimation just för att vara en garant för kvalitet och patientsäkerhet i medicinsk nutritionsbehandling.

INGRID LARSSON

klinisk näringsfysiolog, med dr

MARIA MAGNUSSON

leg dietist, leg sjuksköterska, doktorand

ELISABET ROTHENBERG

chefsdietist, med dr

för Dietisternas Riksförbund